

Vykypěl, Bohumil

[Sapir, Edward. The collected works of Edward Sapir. 1, General linguistics]

Linguistica Brunensia. 2009, vol. 57, iss. 1-2, pp. 277-278

ISBN 978-80-210-4891-1

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115097>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Literatura

- Heine, B. – Kuteva, T. 2005. *Language Contact and Grammatical Change*. Cambridge.
- Vachek, J. 1962. On the interplay of external and internal factors in the development of language. *Lingua* 11, 433–448. – Reprint in J. Vachek: *Selected Writings in English and General Linguistics*. The Hague – Paris & Prague 1976, 91–103.
- Vykypěl, B. 2008. Nachwort: Bohemistik, Sprachkontakt, Prager Schule. In: T. Berger: *Studien zur historischen Grammatik des Tschechischen*. München 2008, 71–74.

Bohumil Vykypěl

The Collected Works of Edward Sapir. I. General Linguistics. Volume Editor: Pierre Swiggers. Berlin – New York: Mouton de Gruyter 2008. 582 s. ISBN 978–3–11–019519–4. 218 euro

Kdo přečetl dvě knihy s lakonickým názvem *Language*, jednu od Leonarda Bloomfielda (Bloomfield 1933), druhou od Edwarda Sapira (Sapir 1921), bude snad souhlasit s názorem Louise Hjelmsleva, že Sapir je inspirativnější než Bloomfield (Rischel 1978, 77; srov. i Hjelmslev 1939). Nicméně lingvistický provoz věnoval více pozornosti Bloomfieldovi, a tak jsme se souboru Sapirových obecně lingvistických textů dočkali až nyní, když jej loni vydalo nakladatelství Mouton de Gruyter jako první svazek Sapirových Sebraných spisů. Editorem je zkušený belgický historiograf lingvistiky Pierre Swiggers, jehož zkušenosti odpovídá i velká zajímavost a značná cena jeho komentářů k jednotlivým oddílům knihy.

Po krátkých předmluvách hlavního editora celých spisů, Philipa Sapira (s. 11–13), informujícího o vzniku celého edičního projektu, a editora prvního svazku Pierra Swiggerse (s. 17–18), stručně shrnujícího a zdůvodňujícího výběr textů, přichází úvod (*Introduction: Sapir's life and work: two appraisals*; s. 19–54) s přetiskem dvou obecných textů analyzujících pronikavým způsobem Sapirovo dílo; autorem jednoho je Zellig S. Harris, druhý napsal Stanley Newman. Vlastní soubor Sapirových textů je pak rozdělen do šesti částí. První (*Section one: The problem of the origin of language*; s. 55–99) přináší Sapirovu magisterskou práci z roku 1907 o Herderově spisu Původ jazyka. Druhá část (*Section two: History, variety and setting of language*; s. 101–149) obsahuje dva texty z roku 1911 a 1912 na téma vztahu jazyka a kontextu jeho existence, předjímající už mnohé z pozdější knihy *Language*. Třetí část (*Section three: Theoretical, descriptive and historical linguistics*; s. 151–241) zahrnuje Sapirovy obecně jazykovědné texty z dvacátých let; najdeme zde klasické pojednání *Sound patterns in language*, ale i méně známé, drobnější, ale také zajímavé texty. Část čtvrtou (*Section four: The problem of an international auxiliary language*; s. 243–288) tvoří texty, v nichž se Sapir zabývá otázkou formy a funkcí mezinárodního jazyka; z dnešního pohledu se toto téma snad může jevit trochu kuriózní, nicméně podobné úvahy obvykle obsahují zajímavé obecné myšlenky o povaze jazyka. Pátá část (*Section five: Studies in universal conceptual grammar*; s. 289–470) přináší Sapirovy texty z třicátých let řešící stále aktuální otázku sémantické báze při srovnávání jazyků na jedné straně a naopak formování světa jazykem na straně druhé; cenný je zde také úvod Johna Lyonse k tomuto oddílu, ukazující mimo jiné příbuznost mezi Sapirem a evropským strukturalismem. Konečně poslední, šestá část (*Section six: Patterns of language in relation to history and society*; s. 471–559) obsahuje texty rovněž z třicátých let na téma interakce jazyka a společnosti. Knihu uzavírají nepostradatelné rejstříky osob, pojmů a jazyků.

O Sapirových textech obsažených v referovaném svazku by bylo možno mluvit sáhodlouze a z nejrůznějších hledisek (například evropskému strukturalistovi se na s. 203 zalíbí Sapirova koncizní obhajoba saussurovské dichotomie *langue* vs. *parole* proti její kritice Otto Jespersenem: na neexistenci takové dichotomie nelze usuzovat z její neexistence v bezprostřední zkušenosti); ale recenzent to raději přenechá povolanejším. Zájemce o pražskou školu si v tomto svazku potvrdí,

co ukázal už Gregory Eramian (1988), totiž že kontakt mezi Sapirem a klasickou pražskou školou v podstatě nebyl, ačkoli mezi nimi existovaly výrazné názorové afinity. Zdá se, že podobně tomu bylo i po Sapirově smrti (1939), kdy recepce Sapirovy textů pražskými lingvisty byla minimální. Jiným velmi zajímavým a dosud soustavně nepojednaným tématem je – výše už naznačený – vztah Louise Hjelmsleva k Sapirovi; i ten by stál za samostatnou studii. Každopádně lze říct, že psát o takových a podobných tématech teď bude s recenzovaným svazkem snazší. Děkujeme za to jeho editorovi i nakladatelství Mouton de Gruyter a už se těšíme na ohlášený svazek druhý, který má kromě knihy *Language* obsahovat také Sapirovy texty na historickojazykovědná (i indoevropská) témata.

Literatura

Bloomfield, L. 1933. *Language*. New York.

Eramian, G. M. 1988. Edward Sapir and the Prague School. *Historiographia Linguistica* 15, 377–399.

Hjelmslev, L. 1939. Edward Sapir. *Acta linguistica* 1, 76–77.

Rischel, J. 1978. The Contribution of Louis Hjelmslev. In: *The Nordic Languages and Modern Linguistics. 3. Proceedings of the third International Conference of Nordic and General Linguistics, The University of Texas at Austin, April 5–9, 1976*. Ed. J. Weinstock. Austin, 70–80.

Sapir, E. 1921. *Language: An introduction to the study of speech*. New York.

Bohumil Vykypěl

N. S. Troubetzkoy: Correspondance avec Roman Jakobson et autres écrits. Edition établie par Patrick Sériot. Traduit du russe par Patrick Sériot et Margarita Schönenberger. Editions Payot Lausanne 2006. 576 s. ISBN 2–601–03330–4. 30 euro

Dějiny jazykovědy (a podle všeho i jiných věd) lze s jistým zjednodušením rozdělit na jejich viditelnou a neviditelnou část. Tu první tvoří v určité době publikované texty, druhou pak různé archivní materiály. Rozhodneme-li se zabývat neviditelnými dějinami, patří mezi nejcennější materiály korespondence významných osobností. N. S. Trubeckoj náleží bezpochyby mezi nejvýznamnější osobnosti klasické pražské školy a jeho dopisy Romanu Jakobsonovi, uveřejněné v polovině sedmdesátých let (Jakobson 1975), jsou plně cenných věcí. Nevýhodou Jakobsonovy edice ovšem je, že dopisy byly tehdy ponechány v ruském originále (později byly publikovány výtahy z Trubeckého dopisů v anglickém překladu; srov. Trubetzkoy 2001), a většina tzv. západních lingvistů si podle všeho myslí, že bez znalosti ruštiny se obejde. Příznačné je, že – pokud vím – vyšly jen tři recenze (Vachek 1977, Liberman 1980, Klejner 1985). Proto můžeme – jestliže jsme ještě neztratili optimismus stran znalostí francouzštiny v dnešním světě – velmi přivítat ediční počín Patricka Sériota, který nyní Trubeckého korespondenci s Jakobsonem vydal ve francouzském překladu. K přeloženému textu Jakobsonovy edice byl přidán užitečný věcný rejstřík (s. 567–573) a vydavatelova předmluva (*Présentation*, s. 5–14), obsahující – jak je to u Sériota obvyklé – řadu cenných poznámek. Pohodlné je, že se Trubeckého dopisy číslují arabskými číslicemi, ne římskými jako v původním vydání. Na druhé straně je poněkud škoda, že kniha nemá obsah. Také jsem v ní ke své velké lítosti nenašel „une bibliographie la plus complète possible des travaux de Troubetzkoy“, která se slibuje v předmluvě (s. 12) a která by bývala byla velmi užitečná. Nicméně nelze než vyslovit obdiv za námahu, kterou vydavatel a jeho spolupracovníci s celým překladem nepochybně měli.

Vrátíme-li se k naší počáteční metafoře o viditelných a neviditelných dějinách, můžeme si položit otázku, jaký je mezi nimi vlastně vztah. Myslím, že těmi skutečnými dějinami nejsou neviditelné dějiny, které je případně třeba odhalit nějakou foucaultovskou archéologie du savoir. Skutečné